UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

13 päivänä syyskuuta 2017 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaaliturvajärjestelmien soveltaminen – Siirtotyöläiset – Sovellettavan lainsäädännön määrittäminen – Asetus (ETY) N:o 1408/71 – 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohta – Kahden tai useamman jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevä henkilö – Jäsenvaltiossa työskentelevä henkilö, joka tekee palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella kolmen kuukauden palkattoman loman aikana

Asiassa C-569/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin) on esittänyt 30.10.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.11.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

X

vastaan

Staatssecretaris van Financiën,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan ja D. Šváby,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.12.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. Noort,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčíl,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. van Beek ja D. Martin,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.3.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 17.6.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 592/2008 (EUVL 2008, L 177, s. 1) (jäljempänä asetus N:o 1408/71), 13 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain X ja Staatssecretaris van Financiën (valtiovarainministeriön valtiosihteeri, Alankomaat) ja jossa on kyseessä tuloveroa ja sosiaaliturvamaksuja koskeva verotuspäätös.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa:

a) ’palkatulla työntekijällä’ ja ’itsenäisellä ammatinharjoittajalla’ tarkoitetaan:
   i) henkilöä, joka on pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella vakuutettu yhden tai useamman palkattujen työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän taikka virkamiesten erityisjärjestelmän kattaman vakuutustapahtuman varalta,

   – –”

4 Asetuksen 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –”

5 Asetuksen 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa olevaa sääntöä sovelletaan ottaen huomioon seuraavat poikkeukset ja olot:

– –

2) Kahden tai useamman jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevään henkilöön sovelletaan seuraavalla tavalla määrättyä lainsäädäntöä:

   – –

   b) Muu kuin a alakohdassa tarkoitettu henkilö on

i) sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän asuu, jos hän harjoittaa toimintaansa osittain tällä alueella tai jos hän työskentelee useille yrityksille tai useille työnantajille, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioiden alueella; tai

– –

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

6 X, joka on Alankomaiden kansalainen, on 1.3.2006 alkaen asunut ja työskennellyt Alankomaissa tähän samaan jäsenvaltioon sijoittautuneen työnantajan palveluksessa.

7 X sopi työnantajansa kanssa pitävänsä kolmen kuukauden palkattoman loman vuoden 2008 joulukuusta vuoden 2009 helmikuun loppuun. Hänen työnantajansa mainitsi 12.11.2008 päivätyssä kirjeessä ehdot ja edellytykset, joita työsuhteeseen sovellettaisiin kyseisen lomajakson ajan. Työnantaja täsmensi kirjeessä muun muassa, että työsopimus pysyisi loman ajan voimassa ja että X palaisi normaaliin työhönsä 1.3.2009.

8 Vuoden 2008 joulukuusta vuoden 2009 helmikuuhun X oleskeli Itävallassa, jossa hän työskenteli hiihdonopettajana toisen, tähän jäsenvaltioon sijoittautuneen työnantajan palveluksessa.

9 X ei ole kyseisen vuoden jälkeen pitänyt palkatonta lomaa. Alankomaiden verohallinnon Itävallan viranomaisilta saamista tiedoista kuitenkin ilmenee, että verovuoden 2010 osalta asianomainen mainitaan kahteen otteeseen Itävallan sosiaaliturvarekistereissä työntekijänä. Sama pätee verovuosiin 2011–2013, joiden osalta hänet on kirjattu kyseisiin rekistereihin kerran vuodessa noin yhden tai kahden viikon ajanjaksolta.

10 X:n ja Staatssecretaris van Financiënin välinen riita-asia koskee tuloveron ja sosiaaliturvamaksujen laskemista verovuodelta 2009. Se koskee erityisesti sitä, kuuluiko X vuoden 2009 tammi- ja helmikuun ajan Alankomaiden pakollisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ja oliko hän siis tällä perusteella velvollinen maksamaan sosiaaliturvamaksuja.

11 Käsitellessään rechtbank Gelderlandin (Gerlderlandin tuomioistuin, Alankomaat) ratkaisusta tehtyä valitusta gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Arnhem-Leeuwardenin muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat) katsoi, että X:n ja hänen Alankomaihin sijoittautuneen työnantajansa välinen työsuhde oli pysynyt voimassa palkattoman lomajakson ajan ja että Alankomaiden lainsäädäntöä sovelletaan myös vuoden 2009 tammi- ja helmikuun osalta.

12 X on tehnyt kyseisestä ratkaisusta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

13 Tässä asiayhteydessä Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaiden ylin tuomioistuin) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen N:o 1408/71 II osastoa tulkittava siten, että Alankomaissa asuvan työntekijän, joka työskentelee tavallisesti Alankomaissa ja joka pitää kolme kuukautta palkatonta lomaa, katsotaan mainittuna ajanjaksona työskentelevän yhä (myös) Alankomaissa palkattuna työntekijänä, jos i) työsopimus pysyy voimassa mainitun ajanjakson ajan ja ii) mainittu ajanjakso luokitellaan Alankomaiden työttömyysturvalaissa (Werkloosheidswet) ajanjaksoksi, jolla tehdään palkkatyötä?

2) a) Mitä lainsäädäntöä on asetuksen N:o 1408/71 perusteella sovellettava, jos asianomainen työntekijä työskentelee palkattoman loman aikana palkattuna työntekijänä toisessa jäsenvaltiossa?

b) Onko tässä yhteydessä merkitystä sillä, että asianomainen on työskennellyt palkattuna työntekijänä kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa seuraavana vuonna kaksi kertaa ja kunakin sitä seuraavana kolmena vuonna kerran noin 1–2 viikon pituisen ajanjakson ilman, että Alankomaiden osalta kyseessä oli palkaton loma?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltion alueella asuvaa ja palkkatyötä tekevää henkilöä, joka pitää kolmen kuukauden ajan palkatonta lomaa ja tekee palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella, on pidettävä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna kahden jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevänä henkilönä.

15 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännökset, joihin 14 artiklan 2 kohta kuuluu, muodostavat unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan täydellisen ja yhtenäisen lainvalintasäännösten järjestelmän, jonka tarkoituksena on saattaa Euroopan unionin alueella liikkuva työntekijä pelkästään yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaiseksi, jotta voitaisiin välttää sovellettavien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyydet ja tästä mahdollisesti aiheutuvat hankaluudet (tuomio 4.10.2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

16 Tätä varten asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, 30 kohta).

17 Tämä periaate on kuitenkin muotoiltu siten, että sitä sovelletaan, ”jollei [asetuksen N:o 1408/71] 14–17 artiklasta muuta johdu”. Tietyissä erityistilanteissa nimittäin kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun yleissäännön yksiviivainen soveltaminen saattaa sen sijaan, että vältettäisiin sekä työntekijälle että työnantajalle ja sosiaaliturvalaitoksille aiheutuvat hallinnolliset hankaluudet, johtaa päinvastoin niiden luomiseen; niiden vaikutuksesta saatetaan estää mainitun asetuksen soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen (tuomio 4.10.2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, 31 kohta).

18 Asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdassa säädetään, että kahden tai useamman jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevä henkilö on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän asuu, jos hän harjoittaa toimintaansa osittain tällä alueella.

19 Tästä säännöksestä, joka on poikkeus työskentelyjäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen kuulumista koskevasta yleissäännöstä, ilmenee, että sen soveltamisen edellytyksenä on se, että asianomainen tekee tavallisesti palkkatyötä kahden tai useamman jäsenvaltion alueella.

20 Niinpä pääasiassa kyseessä olevan kaltainen tilanne voi kuulua asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdan soveltamisalaan vain, jos asianomaista henkilöä, joka saa usean kuukauden palkattoman loman työnantajaltaan, joka pitää työsuhteen voimassa, voidaan pitää mainitun loman ajan kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna siinä jäsenvaltiossa, jonka alueella loma pidetään, työskentelevänä henkilönä.

21 Tässä yhteydessä on huomattava, että oikeuskäytännössä on katsottu työsuhteen keskeytymisestä hoitovapaan ajan, että henkilöä on työsuhteen olemassaolosta riippumatta pidettävä asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuna ”työntekijänä”, jos hänellä on yhdenkin vakuutustapahtuman varalta

pakollinen tai vapaaehtoinen vakuutus jossakin saman asetuksen 1 artiklan a alakohdassa mainitussa yleisessä taikka erityisessä sosiaaliturvajärjestelmässä (tuomio 7.6.2005, Dodl ja Oberhollenzer, C-543/03, EU:C:2005:364, 34 kohta).

22 Lisäksi oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännöksissä – toisin kuin sen I osaston säännöksissä – viitataan henkilöihin, jotka ovat palkkatyössä tai toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina, eikä palkattuihin työntekijöihin tai itsenäisiin ammatinharjoittajiin, asetuksen henkilöllisen soveltamisalan ja asetuksella toteutetun lainvalintasääntöjä koskevan järjestelmän looginen ja johdonmukainen tulkinta edellyttää sitä, että asetuksen II osaston kyseessä olevia käsitteitä tulkitaan asetuksen 1 artiklan a alakohdan määritelmien valossa (ks. vastaavasti tuomio 30.1.1997, de Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, 22 kohta ja tuomio 30.1.1997, Hervein ja Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, 20 kohta).

23 On siis niin, että samoin kuin työntekijän luokittelu asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetuksi palkatuksi työntekijäksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ilmenee siitä kansallisesta sosiaaliturvajärjestelmästä, jonka alainen kyseinen työntekijä on, asetuksen N:o 1408/71 II osastossa tarkoitetuilla ”palkkatyöllä” ja ”itsenäisellä ammatinharjoittamisella” on katsottava tarkoitetun toimintaa, joka on määritelty tällaiseksi sen jäsenvaltion sovellettavassa sosiaaliturvalainsäädännössä, jonka alueella tätä toimintaa harjoitetaan (ks. vastaavasti tuomio 30.1.1997, de Jaeck, C-340/94, EU:C:1997:43, 23 kohta ja tuomio 30.1.1997, Hervein ja Hervillier, C-221/95, EU:C:1997:47, 21 kohta).

24 Samoin on todettava, että siltä osin kuin henkilö säilyttää palkatun työntekijän aseman työnantajaltaan saamansa palkattoman lomajakson ajan, on mahdollista katsoa, että tällainen henkilö tekee asetuksen N:o 1408/71 II osastossa tarkoitettua palkkatyötä siitä huolimatta, että tästä työsuhteesta johtuvat päävelvoitteet ovat kyseisen lomajakson ajan keskeytyneinä.

25 On siis niin, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kansallisessa sovellettavassa sosiaaliturvalainsäädännössä säädetään ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan, että usean kuukauden palkatonta lomaa pitävä henkilö tekee edelleen palkkatyötä kyseisen lomajakson ajan, kyseistä henkilöä on pidettävä kyseisen jakson ajan asetuksen N:o 1408/71 II osastossa tarkoitettuna siinä jäsenvaltiossa, jonka alueella loma pidetään, työskentelevänä henkilönä.

26 Tällaisessa tilanteessa on niin, että jos asianomainen henkilö tekee palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella kyseisenä ajanjaksona, hänen tilanteensa voi kuulua asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdan soveltamisalaan, mikäli työskentely tämän viimeksi mainitun jäsenvaltion alueella on tavanomaista ja määrältään merkittävää (ks. vastaavasti tänään annettu tuomio X, C-570/15, 19 kohta).

27 Sen arvioimiseksi, onko työskentely tämän viimeksi mainitun jäsenvaltion alueella kyseisenä ajanjaksona tavanomaista ja määrältään merkittävää, on otettava huomioon erityisesti työskentelyjaksojen kesto ja palkkatyön luonne, sellaisina kuin ne on määritelty sopimusasiakirjoissa, sekä mahdollisesti työskentelyn tosiasiallisuus (ks. vastaavasti tänään annettu tuomio X, C-570/15, 21 kohta).

28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on siis selvittää, onko asianomaisen henkilön pääasiassa kyseessä olevana kolmen kuukauden ajanjaksona Itävallassa tekemä palkkatyö tavanomaista ja määrältään merkittävää; se, onko kyseinen henkilö tehnyt palkkatyötä mainitun ajanjakson jälkeen vai ei, on tässä yhteydessä asian kannalta merkityksetöntä.

29 Esitettyyn kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion alueella asuvaa ja palkkatyötä tekevää henkilöä, joka pitää kolmen kuukauden ajan palkatonta lomaa ja tekee palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella, on pidettävä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna kahden jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevänä henkilönä, mikäli yhtäältä kyseisen lomajakson ajan

häntä pidetään ensin mainitun jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännössä palkkatyötä tekevänä henkilönä ja mikäli toisaalta työskentely jälkimmäisen jäsenvaltion alueella on tavanomaista ja määrältään merkittävää, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Oikeudenkäyntikulut

30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna 17.6.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 592/2008, 14 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion alueella asuvaa ja palkkatyötä tekevää henkilöä, joka pitää kolmen kuukauden ajan palkatonta lomaa ja tekee palkkatyötä toisen jäsenvaltion alueella, on pidettävä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna kahden jäsenvaltion alueella tavallisesti työskentelevänä henkilönä, mikäli yhtäältä kyseisen lomajakson ajan häntä pidetään ensin mainitun jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännössä palkkatyötä tekevänä henkilönä ja mikäli toisaalta työskentely jälkimmäisen jäsenvaltion alueella on tavanomaista ja määrältään merkittävää, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Allekirjoitukset